

Aprende xeoloxía
Sabías que o cobre fai que as moedas sexan reciclables e antibacterianas?

páxina 4

Periodismo en la Escuela

Última entrega con tres IES: de Moaña, A Coruña y Camariñas

página 6

Concurso Mellor Xornalista

Xa se coñecen os primeiros galardóns de Prensa-Escuela

páxina 5

ELECCIÓN MUNICIPALIS

É o momento de elixir alcalde

Todos os municipios de España escollen este domingo os seus edís

L. CANCELA

O vindeiro domingo celébranse as eleccións municipais en toda España. Seguro que estes días estás a ver moitos carteis pola rúa coa cara dos representantes políticos da túa cidade, vila ou lugar. Son os candidatos á alcaldía. Explicámosche como funciona.

Que significa «municipais»?

Ti dis «eu vivo en Vigo» ou «son de Monforte» ou «vivo nunha aldea de Ortigueira». Pois eses nomes son de municipios (tamén se chaman concellos e, en castelán, *ayuntamientos*). Son a organización institucional (é dicir, que ten institucións públicas) máis pequena do Estado; por enriba están as provincias, as comunidades autónomas e, por suposto, o Estado. O municipio ou concello está presidido (dirixido) por un alcalde elixido polos veciños maiores de idade. Iso é do que estamos a falar nestes días.

Cantos concellos ten Galicia?
En Galicia hai 313 municipios.

Que eliximos o domingo?

España ten un sistema de representación da vontade do pobo, é dicir, vótase unha lista de representantes encabezada por unha persoa, é non só a esa persoa. Estas listas adoitan ser de partidos políticos, pero tamén de agrupacións menos organizadas ou locais. Cada concello ten un número de concelleiros segundo a súa poboación, e eses concelleiros forman a corporación, que é coma un pequeno Parlamento. O número de edís é proporcional ao de votos de cada lista. A corporación réunese nun pleno, e entre todos eles votan quen será o alcalde.

Quen elixe ao alcalde?

O alcalde ou alcaldesa non se dará a coñecer oficialmente ata 20 días despois das eleccións, cando os concelleiros da corporación voten nun pleno. Só poden presentarse a alcalde aqueles que son cabeza de lista de cada papeleta. Ou, o que é o mesmo, a persoa

Ilustración: Pinto & Chinto

que aparece nos carteis que vemos pola rúa.

Quen ten máis postos goberna?

Poden pasar dúas cousas: que

unha lista teña maioría absoluta, é dicir, a metade máis un dos concelleiros da corporación, e poida elixir alcalde o seu líder sen contar cos demais; ou que ninguén teña maioría absoluta. Entón pon-

se en marcha algo semellante a un sistema parlamentario: a cuestión é sumar máis da metade dos votos da corporación, aínda que sexan de partidos diferentes. Por iso hai alcaldes que gobernan co apoio de dous, tres ou mesmo cinco partidos.

ACTIVIDADE PARA A CLASE

VOTACIÓNS NA AULA

Chegaron as eleccións á vosa clase; isto significa que é o momento de elixir o novo alcalde de entre todos os que formades parte da aula. Por grupos, con igual número de participantes, debedes formar un partido político. Elixide un nome e establece unha serie de propostas que poderían mellorar a vosa cidade, vila ou lugar. Poden ser de tres a cinco. Tamén tedes que escoller a un portavoz para presentar o voso

programa diante de todos, que será o futuro candidato ou candidata a alcalde. Despois, debedes votar. Para repartir o número de concelleiros por cada grupo, podedes utilizar unha regra de tres: en total ten que haber 20 concelleiros. Logo de repartidos os postos, o pleno resultante terá que elixir o alcalde.

Esta actividade está deseñada por L. Cancela

28M

Comicios autonómicos na maioría das comunidades

Este domingo, coñecido como 28M, non só se celebran as eleccións municipais de todos os concellos, senón que 12 comunidades autónomas, de 17 que hai en total, tamén elixen o seu Goberno rexional. En concreto, son Aragón, Asturias, Canarias, Illas Baleares, Cantabria, Castela-A Mancha, Comunidade de Madrid, Comunidade Valenciana, Extremadura, A Rioxa, Navarra e Rexión de Murcia, así como as cidades autónomas de Ceuta e Melilla. Exclúense as comunidades históricas (Andalucía, Cataluña, Galicia e País Vasco) e Castela e León, que adiantou os seus comicios. O feito de que Galicia sexa unha comunidade histórica significa que antes de que comezase a guerra civil en España (1936-1939) xa tiñamos votado un estatuto de autonomía.

MÁIS POLÍTICA

As deputacións, órganos de unión entre concellos de cada provincia

Mentres que os concellos son o goberno de cada municipio, as deputacións son os órganos de goberno de cada provincia. Por exemplo, en Galicia están as deputacións da Coruña, Pontevedra, Lugo e Ourense. A súa composición depende dos resultados das eleccións municipais. As candidaturas á deputación organízanse en partidos xudiciais (un mesmo xulgado tramita casos de varios concellos), que agrupan a distintos municipios. Así, a cada partido xudicial correspóndelle un número determinado de postos. Ademais, o número de deputados varía en función dos residentes de cada provincia. A deputación encárgase de apoiar con servizos públicos aos pequenos municipios, así como de coordinar cuestións entre comarcas, que poden ser de transporte, estradas ou infraestruturas.

A DECISIÓN DO POBO

Cada institución ten as súas eleccións

En cada convocatoria participan unha serie de partidos políticos que aseguran que a maioría das ideas estean representadas

L. CANCELA

Sabedes de onde vén a democracia? Da antiga Grecia, que foi a primeira civilización en instaurala, no século VI antes da nosa era. Democracia significa 'poder do pobo'; foi inventado pola cidadanía de Atenas para referirse a unha estrutura de Goberno na que as decisións non eran tomadas por un emperador ou rei, senón polo pobo (daquela pobo só eran os homes, non as mulleres, libres).

Hoxe en España o sistema electoral garante que a vontade de todos os cidadáns elixa aos representantes das distintas Cámaras en cada unha das unidades territoriais nas que se divide o Estado. Así, existen catro tipos de eleccións principais: as xerais, as autonómicas, as locais e as europeas.

Todo iso é posible a través de partidos políticos, que son entidades creadas para canalizar a vontade da xente e se consideran un instrumento fundamental para incentivar a participación. Así, propoñen candidatos para

Unha mesa electoral de A Cachada (Boiro) nas eleccións autonómicas do 2020. Foto: Carmela Queijeiro

ocupar os cargos públicos de elección, como os concelleiros, os deputados ou os senadores.

Hai partidos de esquerdas, de dereitas e de centro. Por regra xeral, a esquerda promove unha maior intervención do Estado para compensar as desigualdades sociais; a dereita, aínda en-

tendendo o papel regulador do Estado, defende o protagonismo do libre mercado, di que a competencia entre particulares é a mellor forma de xerar riqueza e prefire que o Estado interveña menos. Pola súa banda, os de centro sitúanse no punto intermedio do campo político, e

en función da formación, establecen matices aos ideais de esquerda ou de dereita.

Támén hai outros partidos, como os nacionalistas ou ecologistas, centrados sobre todo en reivindicar unha cousa (a independencia ou a sostibilidade) para o seu territorio.

PALABRAS CLAVE

Termos que debes coñecer

Entender o que se di nas eleccións pode ser difícil se vos perdedes á hora de usar unhas palabras ou outras. Esta lista contén os termos máis empregados durante estas semanas. Podedes engadir algún outro?

■ **Comicios.** Sinónimo de eleccións. Trátase do mecanismo mediante o cal a poboación elixe os seus representantes políticos.

■ **Votos en branco e nulo.** O voto en branco é o que elixe unha persoa que está de acordo co sistema electoral pero decide non depositar a súa confianza en ningún. O voto nulo é aquel que as autoridades eliminan do recuento, o que pode deberse a que se entregue nun sobre non oficial, a que no seu interior contese dúas papeletas, ou que presente rascos ou debuxos, por exemplo.

■ **Voto por correo.** Mecanismo de votación oficial por envío postal que permite depositar o voto a aqueles que están fóra do territorio pero pertencen a el.

■ **Enquisa.** Cuestionario dirixido a un conxunto de persoas que forma unha mostra representativa dun grupo demográfico. Permite coñecer a súa opinión sobre certas materias.

■ **Sondaxe.** É un estudo que permite estimar a intención de voto dos electores antes dunhas eleccións. Pode utilizar distintas ferramentas, como enquisas por teléfono, entrevistas en persoa, enquisas en liña, segmentación ou estudos de redes, entre outras posibles.

■ **Listas cremalleira.** Son as candidaturas electorais que alternan entre sexo feminino e masculino ata finalizar. Quen as utiliza defende que este tipo de listas evitan que as cotas na política sexan simbólicas.

■ **Escrutinio.** É o recuento de votos dunha elección.

■ **Xunta electoral.** Son os órganos da Administración electoral a distintos niveis (municipal, autonómico ou central), e está formada por vogais xudiciais e xuristas nomeados polas candidaturas e cun obxectivo: garantir a transparencia do proceso electoral e o principio de igualdade.

AUTONÓMICAS

Responsables da saúde e a educación

Que eliximos?

Parlamento galego. Os cidadáns votan os representantes da súa provincia e o número de elixidos varía en función da poboación de cada territorio. En total hai 75 escaños no Parlamento galego.

Quen pode votar?

Maiores de idade. Todos os galegos de 18 anos ou máis poden facelo en persoa ou por correo (físico, non electrónico).

Como se nomea ao presidente?

No Parlamento. O candidato terá que obter ou ben maioría absoluta na primeira votación no Parlamento ou ben maioría simple 24 horas despois. A continuación será nomeado polo rei.

Canto tempo dura a lexislatura?

Mesmo goberno. Catro anos, pero se pode adiantar as eleccións. Faise cando hai unha crise importante ou, se gobernan varios partidos, cando a coalición racha.

Como me afecta?

Varias funcións. As comunidades teñen moita importancia. Xunto co Goberno central constrúen e xestionan infraestruturas, colexios, hospitais e residencias de maiores.

ESTATAIS

As leis que marcan dereitos e deberes

Que eliximos?

Cortes Xerais. Os representantes que forman as Cortes Xerais: o Congreso dos Deputados (son 350 deputados ou parlamentarios) e do Senado (265 senadores).

Quen pode votar?

Votan os maiores de idade, tanto se viven en España como no estranxeiro a través dos consulados ou por correo.

Como se nomea ao presidente?

Maioría. O candidato á presidencia do partido con máis opcións sométese á votación do Congreso. Se obtén maioría absoluta, é elixido sen obstáculos. Se non, debe pactar con outros para chegar a un acordo e contar cos seus votos (ou que non lle voten en contra). É nomeado oficialmente polo rei.

Canto tempo dura a lexislatura?

O mesmo que as autonómicas. Catro anos, pero pode adiantarse se hai unha crise moi grave de Goberno, por exemplo.

Como me afecta?

Dereitos e deberes. Aínda que o Estado goberna en colaboración coas comunidades, no Congreso débense as grandes leis que afectan aos nosos dereitos e deberes.

EUROPEAS

Equiparar a vida en toda a Unión

Que eliximos?

Europarlamento. Son as maiores eleccións internacionais do mundo. Os europeos escollén aos 705 deputados que formarán parte do Parlamento de Europa.

Quen pode votar?

Obrigatorio nalgúns países. Poden votar todos os europeos, tanto no seu país de orixe como no que residan. Hai países que obrigan a facelo, como é o caso de Chipre, Grecia ou Bélxica. Desde España tamén é posible votar por correo (físico).

Como se nomea ao presidente?

Maioría. A presidencia é elixida pola maioría absoluta do Parlamento, entre os seus membros.

Canto tempo dura a lexislatura?

Máis tempo. Cinco anos. Non se adianta.

Canto me afecta?

Decisións comunitarias. O Parlamento Europeo ten moitas funcións, sobre todo crear as bases para que a vida en todos os países sexa similar e protexer aos veciños. Crea leis de seguridade alimentaria, apoio económico, revolución verde da enerxía ou eliminación de barreiras de todo tipo.

HEMEROTEC

Así naceu a festa das Letras

A Real Academia Galega instituíuna en 1963, cen anos despois da publicación dos «Cantares gallegos»

CARLOS OCAMPO

O Día das Letras Galegas ofrece algunhas coincidencias que fixeron deste 2023 un ano especial. Haberá quen pense que o feito de que fose o sexaxésimo, un aniversario redondo, non debería facer que a celebración fose máis especial que a do cuadraxésimo terceiro, por exemplo, e perdoando o dos ordinarios escritos así, para que os repasesdes. O que non ten dúbida é que especial si foi o persoeiro a quen se dedicou: Francisco Fernández del Riego. El dixu, e ningún llo desmentiu, nunha entrevista: «A conmemoración das Letras Galegas inventeina eu».

Podedes contextualizar as súas palabras na entrevista que Beña R. Sotelino lle fixo, precisamente con este titular, o 10 de maio do 2000. Cando a xornalista lle pregunta como se elixe o persoeiro das Letras de cada ano, Del Riego explícalle que xa nese momento, coma agora, era por votación, pero que os primeiros os escollera el: «O Día das Letras Galegas inventeino eu no ano 1963. En España existía o Día do Libro conmemorando a morte de Cervantes e eu pensaba que a cultura galega debía ter o seu día. Faltábame a base histórica e ocorrúeme a data do centenario da publicación de *Cantares gallegos*, a do exemplar encontrado en Vigo, dedicado a Fernán Caballero e datado un 17 de maio». Ese ano, xa non volo digo, o persoeiro foi, precisamente a autora do libro, Rosalía de Castro.

Sigamos con outra coincidencia. O ano daquela entrevista, o 2000, as Letras dedicábenselle ao home de Rosalía, Manuel Murguía, e este ano estamos a lembrar o seu pasamento, que foi o 2 de febreiro de hai exactamente un século.

E con esta lotaría non hai outra que falar de como foi ese invento de Del Riego.

La Voz contouno así, baixo o titular «El Día de las Letras Galegas se celebrará todos los años el 17 de mayo. En recuerdo de la publicación de los *Cantares gallegos*, de Rosalía» (3 de maio

NA PRIMEIRA PÁXINA

A ofrenda a Manuel Murguía, un dos actos principais da festa, no xornal do día seguinte

efemérides. En principio y por lo que se refiere al año actual quedó fijado el programa a realizar, que será anunciado oportunamente».

Para gozar de oficialidade, o acordo académico precisaba da aprobación do Ministerio de Información, da que se deu noticia o 5 de maio, xunto co ofrecemento de colaboración do Instituto Nacional del Libro.

O día de Rosalía

E chegou o primeiro 17. La Voz ofreceu unha considerable cobertura, presidida pola imaxe dun acto que se celebrara a véspera en Porto: unha ofrenda floral nun monumento a Rosalía que contou coa asistencia da única filla viva da escritora, Gala. Incluía ese día o xornal os actos anunciados para o 17, entre eles este: «A la una de la tarde, ofrenda floral de la Real Academia Gallega en la tumba de don Manuel Murguía, esposo ilustre que fue de la cantora del Sar alantador de su obra imperecedera».

Ao día seguinte, o xornal falou dos actos máis sinalados. Na primeira páxina, coa fotografía da ofrenda a Murguía, destacaba a «Brillante velada literaria de la Real Academia Gallega en la Reunión de Artesanos», presidida por un «un retrato fidelísimo de Rosalía». Neste acto, o profesor Varela Jácome fixo «un análisis profundo y certerísimo de la temática y formas de versificar que aparecen en los *Cantares gallegos*, extendiendo luego su estudio a los otros dos libros de versos de la autora, *Follas novas* y *En las orillas del Sar*».

Unha delegación da RAG visitou a Gala Murguía, «hija única superviviente de Manuel Murguía y Rosalía de Castro, el impar matrimonio que tanta gloria dio al país galaico».

de 1963). Daquela presidía a Real Academia Galega Sebastián Martínez Risco, e a noticia, entre outros asuntos amais do que nos ocupa, menciona «la recepción del numerario electo don Álvaro Cunqueiro Mora». Tras citar unha serie de asuntos relativos a falecementos de académicos e propostas e ingresos de outros, conta así o que nos interesa:

«Fue dada a conocer una interesantísima proposición que suscriben los numerarios señores Fernández del Riego, Gómez Román y Ferro Couselo en relación con el centenario de la publicación de *Cantares gallegos*, de Rosalía de Castro, que se cumple el 17 de mayo.

»En su vista, la asamblea acordó declarar Día de las Letras Gallegas el 17 de mayo de cada año, a partir del presente, que la Academia celebrará con la máxima solemnidad, recabando la colaboración de las instituciones culturales del país y la de todos los Centros Gallegos del mundo para mayor realce de tan señalada

PARA SABER MÁS

Los suscriptores pueden acceder a la Hemeroteca de La Voz desde lavozdegalicia.es/hemeroteca/. Un consejo: para tener éxito en la búsqueda, utiliza los cuadros que permiten accotar las fechas.

GUÍA DO PROFESOR

As eleccións municipais deste domingo son un tema interesante para desenvolver o sentido crítico. Foto: Óscar Cela

As dez estratexias da lectura crítica

A lectura do xornal debe superar a simple acumulación de datos e acontecementos

JESÚS GARRIDO

O estudo e o traballo coas noticias na escola non queda no simple coñecemento de datos, de saber que está pasando no mundo e xa está, vamos a outra cousa, senón que debe converterse en reto e axuda para lograr mellores actitudes cidadás. Como? Están identificadas dez estratexias para pasar a unha lectura crítica do periódico, que son as seguintes.

- 1 | O xornal axuda a formar un pensamento independente.
- 2 | Equilibrio egocentrismo-sociocentrismo: como podemos conseguilo?
- 3 | Axuda a ter en conta o punto de vista dos demais.
- 4 | Probablemente, cada idea está detrás dun sentimento e cada sentimento detrás dalgunha idea que temos.
- 5 | É norma xornalística que, para afirmar algo, é necesario estar ben informados e, men-

tres tanto, suspender o xuízo en espera de atopar novos datos.

- 6 | A pesar de todo e de todos, a prensa foi moitas veces un bo exemplo desta estratexia afectiva: defender o que un pensa.
- 7 | A coherencia entre o que se di e o que se fai é digno de primeira páxina: ás veces os xornais presentan algún exemplo notable diso.
- 8 | Os inventos teñen sempre un lugar para a noticia, pero a estratexia dos inventores é a persistencia ata lograr o obxectivo.
- 9 | Os acordos, os pactos, a paz son sempre froito do poder da razón.
- 10 | A lectura e a análise do xornal na aula axuda a entender os contidos e actitudes da sociedade na que vivimos e a nosa colaboración ao seu mellor desenvolvemento.

Chegou o teu momento: aplica estas dez estratexias ás noticias de hoxe e tira de ti o gran crítico que levas dentro.

Soluciones

Punto de vista: 4
Cuenta cubos: 34

Cuadros falsificados

Romanos encendidos

VII → II = V
V + I = VI

Sherlock

Flor de palabras

SECUAZ | OSCURO
BÁCULO | FÉCULA

Roscas heredadas

1: ETIQUETA
2: AULLIDOS
3: DESNIVEL
4: INDECISO

O día da entrega de premios.

APRENDE ECONOMÍA

A Sangriña e Maristas de Lugo, premios da empresa familiar

Unha fábrica de caramelos ecolóxicos ideada por un grupo de estudantes de 4.º de ESO do colexio Maristas de Lugo e unha cafetería de temática *vintage* deseñada por tres alumnos de segundo de bacharelato do IES A Sangriña, da Guarda, foron os gañadores da terceira edición do concurso Imaxina a túa Empresa, un galardón organizado pola Asociación Galega da Empresa Familiar. O obxectivo do programa é «fomentar a inquietude por facer algo teu: crear unha empresa, crear futuro», dixeron os responsables do proxecto.

A. LITERATURA

Os nenos de Escolas Católicas elixen os mellores libros

Os premios literarios Frei Martín Sarmiento, que organiza Escolas Católicas, entregaron os seus galardóns, que foron votados polos rapaces, uns 3.000 nenos. Este ano gañaron: *Diferentes, diferenzas*, de Silvia Penide e Emilio Urberuaga (ilustrador); *A pita xefa*, de Marta Lado e María Seoane (ilustrador); *Contra o reloxo*, de Carlos Labraña; *Rei, de Mónica Rodríguez; A cidade do átomo*, de Iria Misa; *Golpes de luz*, de Leticia Costas; e recoñécese o labor de tradución de Moisés Barcia (Sushi Books) sobre o libro *O paxaro burlón*, de Gerard Durrell. Sobre o premio de currametraxes Rec.curta, gañou *Amizade*, de Franciscanos de Lugo; *Moléculas*, do María Assumpta (Noia); e *Narcisos*, dos Salsianos da Coruña.

APRENDE XEOLOXÍA

Antibacterianas, reciclables e difíciles de falsificar: todo o que esconden as moedas

Están feitas con diferentes aliaxes e en todas está presente o cobre

C. MARTÍNEZ

Andan de man en man, telas no peto ou na carteira, pero de seguro que nunca paraches a pensar de que están feitas. Concretamente, as que nós usamos, as da zona euro, son creadas con diferentes minerais metálicos e aliaxes. Iso si, con especificacións técnicas moi avanzadas para dificultar a súa falsificación. Segundo apuntan dende o Banco de España, incorporan características electromagnéticas e de lectura automática, que son garantía de máxima seguridade. Pero, concretamente, de que está feita cada unha das nosas moedas?

Os céntimos máis pequenos
Empezando polas de menor valor, as moedas de un, dous e cinco céntimos están feitas de aceiro recuberto de cobre. En realidade, este último é o gran protagonista, porque está presente en todas. E preguntáste por que. «Utilízase para as moedas porque é moi resistente e, se se molla, crea unha película por fóra que protexe o cobre. O sulfato de cor verde que se forma protéxelo», explica Fernando Díaz Riopa, director de minería e servizos técnicos de Atalaya Mining. De feito, o cobre utilízase nas tubaxes «porque é resistente á auga» e, ademais, «é condutor eléctrico, por iso se utiliza en cables, electrónica e comunicación».

Volviendo aos céntimos de menor valor, o aceiro achega tenacidade á moeda, mentres que o cobre evita a corrosión. E non só iso. Este último tamén é reciclable: «Pódese fundir de novo e volver para facer calquera cousa con el. Como, por exemplo, unha nova moeda».

Como curiosidade, cabe dicir que non todos os países da zona euro utilizan estas moedas. Por exemplo, Finlandia, Bélxica e os Países Baixos non utilizan nin emiten as de un e dous céntimos, e redondean á alza ou á baixa os prezos para que os consumidores non as necesiten.

As de 10, 20 e 50 céntimos

As moedas de dez, vinte e cincuenta céntimos, todas douradas, son froito dunha aliaxe de ouro nórdico, cobre e níquel. A pesar de que o nome pode levar a confusión, en realidade o ouro nórdico non leva ouro, nin sequera trazas deste. De feito, contén un 88 % de cobre, un 5 % de aluminio, un 5 % de zinc e o 2 % restante é de estano.

Como ves, unha vez máis, o co-

bre segue estando moi presente. Díaz apunta que outra vantaxe de facer as moedas deste metal é que «como é antifúnxico e antibacteriano, non transmite microorganismos prexudiciais para a saúde. De feito, é un tema do que se tratou moito coa pandemia do covid-19, de facer máscaras que tivesen fibra de cobre». Todas estas propiedades explican a razón pola cal, segundo afirma o experto, «se trata do terceiro metal máis usado do planeta, despois do ferro e do aluminio».

O cobre obtense de minerais como «a calcocita, a covelita e a calcopirita». O proceso de extracción é explicado polo experto da seguinte forma: «Normalmente, o que hai que facer é unha trituración, para que o mineral que vén da voadura da mina se vaia reducindo de tamaño. Despois faise unha moenda fina, para conseguir o tamaño de liberación da partícula de cobre». Prosegue un proceso de flotación físico-químico, con auga, aire e reactivos. «A partir de aí, espésase e filtrase ese concentrado, que leva cobre e máis metais (como o ferro). Isto

ten que ir a outro proceso metalúrxico, xa sexa pirometalúrxico ou hidrometalúrxico, e aí xa se obtería o cobre metal, o puro, para diferentes usos», engade Díaz. Entre esas utilizacións encóntrase o tema que nos compete: a fabricación de moedas.

Moedas de un e dous euros

Os euros esconden moitos secretos para os máis curiosos. Como, por exemplo, que incorporan particularidades nacionais de algúns dos países que comparten o seu uso. Todas teñen unha cara común, pero esta sufriu modificacións. O reverso da maioría das moedas de euro só incorporaba os países que formaban parte da Unión Europea en 1997. Pero tras as sucesivas ampliacións, no ano 2007 estableceuse un novo deseño. Nel aparece todo o continente sen fronteiras e, ademais, in-

clúe a Malta e Chipre.

O símbolo € foi elixido pola Comisión Europea en 1996 xuntando a letra épsilon (a quinta do alfabeto grego), inicial de Europa, con dúas liñas paralelas, como indicativo da súa estabilidade. Así, a cultura helena está presente na propia concepción da divisa. Outra singularidade é que os gregos son os únicos europeos que contan con estas moedas, pero que non as coñecen como euros. Como utilizan un alfabeto diferente, a súa denominación tamén cambia e escríbese «EYP» xunto coa letra omega. Pola súa banda, o céntimo, coñécese como *lepton*.

As moedas de un e dous euros están fabricadas con diferentes aliaxes. A parte exterior da de un euro e a interior da de dous (é dicir, a parte dourada) son dunha aliaxe composta por níquel e latón, e este último é unha aliaxe de cobre e zinc. «Cando se mestura o cobre co zinc e o níquel, o resultado é alpaca [tamén coñecida como prata alemá], que antigamente se utilizaba para os utensilios de cocina», indica Díaz. Si, mesturando os mesmos metais o resultado é diferente. E preguntáste: como é posible? Polas proporcións, que lle dan unha cor dourada ao níquel-latón, porque ten mellor calidade cá alpaca por ter máis níquel. Ademais, a pesar de que o níquel-latón é caro, este se utiliza para a cunaxe de moedas porque as fai máis resistentes e máis difíciles de falsificar. Se, polo contrario, nos centramos na parte prateada destas moedas (a exterior das de dous euros e a interior das de un), esta é fabricada con cuproníquel, unha aliaxe de cobre e níquel que soe ser nunha proporción dun 75 e un 25 %, respectivamente. Desta forma, resulta interesante que, a pesar da gran proporción de cobre que contén, esta sexa prateada.

Por último, cabe mencionar que existen moedas de euro distintas das oficiais. Os Estados da Unión Europea poden facer emisións destinadas a coleccionistas. Teñen un valor distinto e só son válidas nese país que as fabrica. Por exemplo, en España, existen moedas de 12 euros que foron emitidas para conmemorar importantes datas da historia.

Debes unir correctamente as familias de compoñentes e xerar unha figura como a do exemplo

Minería e moedas

As moedas da eurozona fabricanse segundo especificacións técnicas avanzadas con minerais e aleaxes que dificultan a súa falsificación

Solucións ao puzzle de moedas
1 28, 29 e 30   **2** 13, 29 e 79   **3** 26 e 29

Información elaborada en colaboración coa Cámara Mineira de Galicia.

O.A.

CONCURSO MELLOR XORNALISTA INFANTIL E XUVENIL

A realidade a través dos ollos infantís

O xurado tivo un labor difícil para escoller oito entre os case mil traballos presentados. A actualidade que chega ás aulas co xornal volve convertida en pezas para o recordo

Catro xornalistas e unha das responsables do programa Prensa-Escuela formaron a pasada semana o xurado da edición número 19.ª dos premios Mellor Xornalista Infantil e Xuvenil, nos que lles pedimos aos alumnos que fagan súa a actualidade a través de debuxos, entrevistas ou opinións. Foron mil traballos e os premios son só para oito, cun grupo de cabeza moi numeroso, polo que poderían ser outros os galardoados. En todo caso, o resultado é a suma dos votos (1, 3 e 5) que o xurado lle dá a cada traballo.

Formaron parte do grupo lector o subdirector de La Voz, César Casal; a redactora xefa de Opinión, Sofía Vázquez; a xefa de Suplementos, Sandra Faginas; unha das responsables do programa Prensa-Escuela, María García de Dios; e a xornalista membro do equipo de La Voz de la Escuela Sara Pérez.

Como adoita ocorrer nestes encontros, a fase final de deliberacións foi moi intensa, e algúns premios, moi axustados. En infantil, por exemplo, a gañadora tivo 14 puntos, e a segunda, 12; que ambas foran alumnas da mesma clase tamén xerou a análise do xurado, que decidiu manter a súa postura para non danarlas por iso.

No segundo nivel de infantil houbo o acordo unánime de premiar a unha alumna de educación especial (non ten categoría propia, está dentro da xeral) sobre todo porque o seu traballo é toda unha metáfora que se pode aplicar a moitos temas de actualidade, como a luz pode ser refuxio ante a escuridade, pero tamén adoita ser perigosa.

Na categoría da ESO, a entrevista descobre talentos entre os alumnos galegos, e demostra que o valor do que di algún non sempre ten que ver cos seus coñecementos e traxectoria importante; as reflexións poden ser moi acadas sen importar a formación ou a idade de quen as fai.

Con respecto ao artigo de opinión, foi case unánime o veredicto, xa que a gañadora tivo 20 puntos, fronte aos 10 da segunda. Alba foi quen de explicar o sentir dos seus compañeiros de bacharelato, da contradición que supón esta etapa coa existencia da sociedade e mesmo dos rapaces e dos profesores, atrapados todos nunha mesa de escritorio.

Os artigos e textos están escaneados en prensaescuela.es

Traballo de Vera Posada, de 6 anos, que estuda no CEIP de Foz.

Eire García, de 6 anos e tamén do CEIP de Foz, quedou segunda.

Marta Polo ten 11 anos e estuda 6.º no Eusebio da Guarda (A Coruña).

Alina Boulosa estuda na aula Azul do CPR Placeres (Pontevedra).

CATEGORÍA INFANTIL-1

Dos coches queimados en Tui ao futuro da herdeira da oroa

Esta é unha das categorías máis difíciles de premiar, porque os rapaces fan alarde dunha capacidade de filtrar a actualidade que, ano tras ano, impresiona ao xurado. Pero non hai máis remedio que elixir, e nesta ocasión os dous primeiros premios foron para o CEIP de Foz, onde o traballo da profesora Lourdes Rego se nota no nivel dos seus alumnos. Ga-

ñiu Vera coa súa noite de terror en Tui, perfecta na descrición; e de segunda quedou Eire, que versionou o futuro militar e esplendoroso da herdeira da Coroa, a princesa de Asturias, Leonor.

O terceiro lugar, sen premio, foi para Elisa Rodríguez, do colexio Montespiño (Culleredo), cunha terra que chora entre lumes fofrestais intencionados.

CATEGORÍA INFANTIL-2

Falar das emocións na porta da adolescencia e ter espazo para todos

Nesta categoría hai moita calidade, e o xurado tamén o tivo difícil. Gañou Marta porque apostou por un asunto que estamos a ver que é urxente: a educación emocional. Ela fai mención a un artigo de La Voz de la Escuela sobre ir perdendo o medo a falar en clase, e foi capaz de resumir o sentir dos tímidos nuns poucos trazos. O segundo lugar vai para Ali-

na, que estuda na aula Azul, de Educación Especial, no colexio concertado de Placeres; a luz na escuridade sempre é unha boa metáfora.

O terceiro posto (sen premio) foi para Martina Torices, do CEIP Dr. Fleming, de Vigo, por un debuxo en branco e negro de mulleres e homes celebrando os cen anos de loita do feminismo.

Uxía Conde está en 4.º de ESO no IES Terras do Xallas (Sta. Comba).

José Brea estuda 1.º de ESO no IES Rosalía de Castro (Santiago).

CATEGORÍA XUVENIL-1

Crónica de cando os emigrantes eramos nós e reflexións de Carracedo

Dar voz ás amas de casa galegas, cunha vida durísima as súas costas, sempre hai que aplaudilo. Uxía fai un percorrido completo e, aínda que ten seis preguntas (sete son as mínimas segundo as bases), no perfil da entrevistada vai a sétima.

O segundo posto foi para José Brea na súa entrevista con Ángel Carracedo, un investigador que

sempre hai que escoitar, porque aínda que fale do CRISPR sempre fala da humanidade.

O terceiro lugar (sen premio) foi para Alicia Rábano, do CPR Inmaculada (Verín), por unha entrevista a unha xogadora de fútbol do Barcelona, Nuria Rábano, que fala de encargar retos, superarse e ter tempo para coidarse a un mesmo.

CATEGORÍA XUVENIL-2

Oda á mesa de escritorio, ou como ser estudante sen morrer no intento

Alba Quintas Núñez, que estuda primeiro de bacharelato no IES Blanco Amor (Ourense), gañou con *Crónica de una mesa de escritorio*, na que combina a orixinalidade na formulación coa oportunidade na reflexión, sobre as contradicións da educación: «De los errores es de donde más se aprende», nos repiten. Qué pena que aprender de los fallos no esté dentro de los puntos a evaluar en

sus apreciadas rúbricas». Alba sinala a necesidade de cambiar un ambiente no que se premia «la memorística y la capacidad de reproducir palabras exactas con carencia de esencia propia» — dun xeito case poético, e xogando coa sonoridade das palabras e os seus significados como «conjuntos números de valor igual o mayor que cinco, sobrevivimos, de forma más o menos lícita», di.

Crítica aos ventres de alugueiro coma unha cruel explotación das pobres

Máis clásico é o segundo da categoría de opinión. Títulado *A crueldade da riqueza*, está firmado por Laura Calvo, do IES Terras de Xallas, en Santa Comba. Nel fai unha análise do caso Ana Obregón —foi un tema interesante para os alumnos, xa que houbo varios que optaron por opinar sobre el— e considera que os ven-

tres de alugueiro «son unha cruel industria corrompida polo poder do diñeiro» que atenta contra a vida da muller xestante pero tamén, di, contra a das crianzas. O terceiro posto (sen premio) foi para Lucía Torres, do CPR Divina Pastora, de Ourense, por *Popolismo y demagogia: nuestro pan de cada día*.

Los docentes del colegio Liceo, durante su viaje a Italia.

PRÁCTICA DE ÉXITO

Aprendizaje en la cuna de la pedagogía italiana

OLGA SUÁREZ

La región de Emilia-Romaña es noticia estos días por las graves inundaciones que sufrió esta zona de Italia que es uno de los motores industriales y agrícolas del país, pero que también es un lugar importante a nivel pedagógico, pues allí trabajó Loris Malaguzzi, creador de un método educativo que se ha repetido en numerosos países y que conocieron de primera mano en marzo un grupo de docentes del colegio Liceo La Paz, de A Coruña, gracias al programa Erasmus. «Hablar de Malaguzzi es hablar de aprendizaje cooperativo, de la importancia de los espacios y de las estructuras, de los ambientes, de los materiales y de la calidad del acompañamiento educativo», explica Rosa Parada, profesora de educación infantil y jefa del departamento de Orientación del centro coruñés, que participó en el viaje.

Durante su estancia, conocieron dos centros, la Scuola del Bosco Pecorile y el International Experiential School de Reggio Emilia. El primero imparte educación infantil, mientras que el segundo cuenta con alumnos de todas las edades. Rosa Parada explica que en Italia, donde el sistema educativo es similar al español, la clave está en la pedagogía; cuenta que se encontraron con maestros muy bien formados, centrados en dar al alumnado «herramientas útiles para el futuro, como la empatía, la curiosidad o el trabajo en equipo».

PERIODISMO EN LA ESCUELA

Termina el concurso a lo grande: tres reportajes para entender el mundo

Esta edición tuvo 25 trabajos de alumnos de ESO, FP y bachillerato

Termina la cuarta edición de Periodismo en la Escuela, el certamen de La Voz de Galicia que convierte a los estudiantes de ESO, FP y bachillerato en reporteros con trabajos en grupo. Y el certamen se despide a lo grande, tras sumar 25 reportajes con temáticas de todo tipo que en la práctica totalidad analizan su propia sociedad.

Por ejemplo, desde el punto de vista económico se plantearon los reportajes de Camariñas, publicado esta semana; el de Valga, el primero de la serie, sobre la carpintería de aluminio; o el

de Cerceda y el fin de la mina de Meirama. Otros estudiantes analizaron experiencias en sus centros, como los Ecovigilantes del Divina Pastora, de Ourense, o el Francisco Aguiar, de Betanzos, que estudiaron la huella de carbono de su propio instituto.

Precisamente, de cambio climático hubo varios trabajos, como algunos de los presentados por las clases del IES Rosalía de Castro, de Santiago. Otras preocupaciones que se repitieron en el concurso fueron la alimentación, y ahí destacan los reportajes del Sagrada Familia (Cangas) y el CPI de Ribadumia, o la igual-

dad entre hombres y mujeres, del que trataron tanto los alumnos del IES de Zalaeta (A Coruña) como los que publican esta semana desde Moaña (As Barxas)

Hubo muchos más temas: de la guerra de Ucrania (Obradoiro, en A Coruña) al manga y la animación (Dionisio Ramallo, Ribadeo), la explosión de la pirotecnia de Paramos (Santa María, en Tui) o las crisis de las drogas en Ferrol. En esta semana final se ha publicado un asunto importante para los jóvenes: la violencia entre los estudiantes y su eco en las redes sociales (IES Eusebio da Guarda, de A Coruña).

Ahora falta el trabajo del jurado, que tiene que validar, el próximo miércoles, día 31, los reportajes a partir de su oportunidad (que sea un asunto de actualidad), corrección lingüística, uso de fuentes (tienen que ser dos diferentes, al menos) y elementos gráficos. Este año el jurado está formado por María del Carmen González, subdirectora de La Voz de Galicia; Rafael Sanguino, jefe de Márketing de La Voz; Carlos Ocampo y Sara Carreira, periodistas de Prensa-Escuela; y Ángeles Balseiro, profesora de Lengua y directora del IES María Casares, de Oleiros.

IES AS BARXAS (MOAÑA)

Los alumnos de 2.º de ESO B y C del IES As Barxas (Moaña) optaron por escoger así el tema: «Que a partir da nosa materia, que é Lingua Castelá, nos permitise afondar nunha dimensión máis social».

■ Escanea este QR para leer el reportaje

IES PEDRA DA AGUIA (CAMARIÑAS)

No IES Pedra da Aguia, Camariñas, os alumnos de Economía de 4.º de ESO elaboraron unha reportaxe sobre o sector pesqueiro no municipio. Nove rapazas e un rapaz, coordinados polo profesor Jacobo Santos, elixiron o tema

■ Escanea este QR para ler a reportaxe

coa motivación de que o sector representa case un 20 % do PIB total de Camariñas. Os novos xornalistas baseáronse nas fontes orais, facendo entrevistas aos implicados —na súa propia familia atoparon perfís de profesionais ligados ao mundo do mar—, e tamén afondando nos datos estadísticos do Instituto Nacional de Estadística. Tamén visitaron as instalacións de Frigoríficos de Camariñas e Pescados Pedreira. As voces que participaron na reportaxe *Camariñas ole a mar* son as de mariscadoras, percebeiras, patróns de barcos, xerentes e directores. Así mesmo, realizaron unha enquisa entre os 160 alumnos do instituto sobre cuestións presentes e futuras do sector.

IES EUSEBIO DA GUARDA (A CORUÑA)

Abordan los alumnos de Oratoria de 3.º de ESO del IES Eusebio da Guarda, en A Coruña, un asunto que les afecta de lleno: la violencia en los jóvenes.

■ Escanea este QR para leer el reportaje

Partieron de una posición envidiable para investigar, porque en su entorno hay víctimas y presuntos verdugos. Y hablaron con todos ellos, con más de treinta personas del centro escolar. Para enmarcar lo que ocurre en una explicación más académica, contactaron con investigadores de la universidad, tres trabajadores sociales y una de las orientadoras del centro educativo, así como con agentes de la Policía Nacional.

Con todo ello han firmado un reportaje largo, pero muy interesante, que hace un recorrido total por la violencia en los institutos y, lo que es más importante, tal y como señala su profesora, Sabela Prieto, les ha permitido ver todas las caras del problema, incluso comprender qué lleva a un joven a alinearse con el grupo violento.

Una educación de calidad empieza con una buena información

Apúntate ya a los dos boletines semanales de educación

Toda la actualidad gallega y nacional / Estudios e informes / Novedades legislativas / DOG, BOE y avisos

La Voz de Galicia 141 años
141 años cumpliendo con Galicia años

¿TIENES UN PROBLEMA?

¿Es cierto que el deporte me puede ayudar a ser mejor estudiante?

La atención y concentración son más fáciles tras 20 minutos de ejercicio

LUPE MOLEDO

Hay una cita muy famosa de Carol Welch que decía que «el movimiento es una medicina para crear el cambio físico, mental y emocional». Es una gran afirmación que la neurociencia se ha parado a demostrar en profundidad. Es indudable el papel positivo que juega en nuestro cuerpo la actividad física, pero hoy nos centraremos en que ese beneficio es inseparable del que tiene en el ámbito psicológico y en el rendimiento intelectual.

Un ejemplo de ello es que se vive una época donde se produce la consolidación del autoconcepto (académico, personal, social y físico serán sus cuatro pilares principales). La aportación que ofrece dicho autoconcepto en la formación de tu personalidad tiene que ver con la competencia social, ya que esta influye en cómo te sientes, piensas, aprendes, te valoras y te relacionas con los demás. Conocer tus límites, ponerte a prueba, divertirse mientras te cuidas aumentarán positivamente tu autoestima. Y cualidades del deporte como la perseverancia, autoexpresión, constancia o esfuerzo son perfectamente extensibles y útiles en el terreno académico.

El deporte en equipo, como las traineras, fomenta valores sociales.

Y puede reducir los grados de ansiedad y depresión además de mejorar tu estado de ánimo y disminuir los niveles de estrés. Esto se debe a que la actividad física libera endorfinas en el cerebro. Estas son sustancias químicas que actúan como calmantes naturales que a su vez producen satisfacción e incluso euforia.

Participar en deportes de equipo, por ejemplo, puede ayudarte a establecer nuevas relaciones y a fortalecer las que ya tienes. Po-

tencia valores sociales como el respeto a los demás, la cooperación, la igualdad y la pertenencia a un grupo.

El deporte en cualquiera de sus formas mejora la función cognitiva e intelectual, la concentración y la memoria. Aumenta la plasticidad cerebral creando nuevas neuronas y su red de conexiones al aumentar el flujo sanguíneo en el cerebro.

El procesamiento de estímulos, la atención y la concentra-

ción resultan más fáciles después de veinte minutos de ejercicio. Y a largo plazo la actividad física promueve la creatividad e imaginación en la resolución de problemas complejos, mejorando la productividad y el rendimiento académico tanto de niños como de adolescentes.

¿Qué deporte elijo?

Lo más importante es que elijas una actividad que te resulte divertida y te motive y que la integres en tu vida de manera equilibrada. El cuerpo tiene su propia mente, déjate aconsejar por él.

Cuando hablamos de actividad física no se trata de sudar la camiseta sí o sí. Piensa en tu personalidad: ¿eres tranquilo, inquieto, competitivo? Piensa en qué le pides al deporte: ¿liberar estrés?, ¿mejorar tu metabolismo? En función de tus respuestas la natación, el baloncesto, el baile, las máquinas del gimnasio o salir a correr son algunas opciones. Lo importante es la constancia.

Los estudios confirman que cuanto mayor sea el número de horas de práctica deportiva más lo agradecerás en tu nota media.

Lupe Moledo es colaboradora del gabinete catemo.es

LA ESCUELA SALVAJE

Las de los siete puntos

ANTONIO SANDOVAL

El examen te está resultando difícil. Levantas la mirada hacia el techo del aula y cierras los ojos mientras estrujas tu memoria. La respuesta que buscas está, sin duda, en algún rincón de tu cerebro. Pero ¿dónde? A saber... Abres de nuevo los ojos y los bajas al folio para volver a leer la pregunta. Para tu enorme sorpresa, donde hace un momento no había nada ha aparecido un pequeño punto de color rojo coral.

La reconoces al instante: es una mariquita. Te acercas un poco, para verla mejor. No quieres asustarla. Te apetece mirarla durante un rato. Es como algo mágico. ¡A ver si me da suertel, te dices. Observas su diminuta cabeza blanca y negra. Cuentas los puntos que adornan su dorso. Son siete.

La ciencia ha descrito más de 6.000 especies de escarabajos del género *Coccinellidae* en el mundo. La más numerosa en Europa es la mariquita de siete puntos.

Su nombre en latín es *Coccinella septempunctata*. Investiga el origen de estos dos nombres: seguro que el segundo ya lo has adivinado. Pero ¿a qué supones que se refiere el primero?

El 40 % de los insectos

Por cierto, ¿sabías que los escarabajos suponen el 40 % de los insectos descritos y el 25 % de todas las especies animales conocidas? La ciencia los conoce como coleópteros: investiga también el origen de este otro nombre.

La mariquita que ha aparecido en tu examen se abre como un estuche y despliega de debajo de sus encarnados élitros unas pequeñas alas transparentes. A continuación, echa a volar. En Galicia llamamos a estos animalitos xoaniña, maruxiña, papoia...

Si tiene suerte, aterrizará en algún árbol lleno de pulgones. ¡Son su alimento favorito! Una sola mariquita es capaz de zamparse más de mil durante el verano. De he-

En Galicia se las llama xoaniña, maruxiña o papoia. Foto: A. Sandoval

cho, las mariquitas se utilizan con frecuencia para combatir las plagas de pulgones.

Algunas han volado a enorme distancia de aquí. En 1999, un instituto de Chile envió una colonia al espacio. Fue como parte de un proyecto de la misión STS-93 del transbordador Columbia. Su interés era saber cómo se comportaban en ambientes sin gravedad. Infórmate más acerca de esta historia. ¡Imaginas cuál fue el presupuesto necesario para llevarla adelante?

Para diversas culturas y tradi-

ciones, ver una mariquita trae buena suerte. En otras, si una de ellas se posa primero en una chica y después en un chico, provoca que surja entre ellos el amor. Y es que estas pequeñas criaturas nunca han dejado de fascinarnos...

Vuelves a tu examen. Y entonces, sin previo aviso, igual que antes la mariquita, surge la respuesta que tanto buscabas.

■ **Para saber más.** *El picnic de las mariquitas* fue una de las canciones más famosas del programa Barrio Sésamo: bit.ly/439kdr.

EN MANDILONES

El primer gol de una fan de Pakete

ANA ABELENDIA

Con el río de los años, se hace eterno el partido, se olvidan las faltas, llega la temporada de empates y celebrar un gol es ver el milagro de P. Tinto. En eso me hace pensar Alejandro Zambra en su libro *Literatura infantil*, que no es para niños, sino para padres curiosos que son hijos y lo están descubriendo al filo de los 50. Hay palabras y goles que no olvidas. «Dos goles como dos soles» es el titular que no ha borrado en mi cabeza la prórroga infinita del período universitario de esta discreta admiradora del gol a lo Panenka. «Dos goles como dos soles» no salió en un diario. Era el titular de aficionado de un compañero, de Osasuna, el que le vi poner en una de las clases de tecnología de dos horas de carrusel de Macintosh.

Yo no soy de fútbol, fui de Arsenal. Pero ahora que mi hija de 8 años se gasta corriendo la banda como extremo derecho, algo ha empezado a cambiar, se expande en mí el terreno de juego. Una sorpresa siempre llega a tiempo. Cada cambio de postura es un pase.

Don Paco Fernández del Riego era O Bicicleta por su rapidez en la banda. Se lo cuento a mi hija, que nació el Día das Letras Galegas y a punto estubo de llamarse Filgueiravalverde, por eso de innovar sin que falte el homenaje folklórico a la raíz. Ella pone los ojos de *moucho* de Ramón Piñeiro y me dice que a ella también pueden llamarla Bicicleta por su velocidad.

Corre, corre, corre ¡y gol! Su primer gol. Fue El Gol, cuatro días antes de su cumpleaños, a solo diez minutos del inicio de un partido que recuerdo emocionada... sin haber visto el remate. No, no vi el primer gol de la pequeña admiradora de Messi, de Putellas y de Pakete. En mi casa, esta temporada ganan siempre los *Futbolísimos*. No me atreví a decirle a mi hija que me perdí el gol, no fui capaz de despejar el brillo esférico de su mirada, que pasó de recordarme a la de Ramón Piñeiro a ser la Oliver o Benji. «Qué regalazo para tu cumple, meter un gol», le solté de vuelta en coche del partido. Carrusel deportivo. «Pero yo quiero unos *walkie-talkies* y *El diario de Greg*, n.º 16... y que no se muera nadie. No quiero que nadie se muera el día de mi cumpleaños».

Lo vi entrar por arriba. El segundo gol. A lo Panenka.

O DÍA MUNDIAL DE ÁFRICA

Devólveme a cana, que sempre souben pescar

MARÍA BALLESTEROS

Un proverbio chinés moi citado cando se fala da axuda ao desenvolvemento de África di: «Dálle un peixe a un home e comerá hoxe, ensínalle a pescar e comerá o resto da súa vida». Se o continente africano, tan grande, tan rico e tan antigo, puidese falar, se cadra retrucaría que el e a súa xente sempre souberon pescar, pero que hai tempo que lles roubaron as canas —e os peixes— e a cambio lles deixaron catro chilindradas coas que só poden malvivir.

O intento de recuperar esas canas por parte das nacións africanas é o que conmemoramos esta semana, na que se fan 60 anos desde que ese xigante que está fisicamente tan preto de nós —a pouco máis de 14 quilómetros da península que habitamos— e tan lonxe case sempre dos nosos pensamentos creou a Organización para a Unidade Africana, xermolo do que hoxe é a Unión Africana, que integra a 55 Estados do continente. Foi o 25 de maio

de 1963 e creouse co obxectivo de que o medio centenar de países que forman este enorme continente tomasen de vez as rendas do seu destino, que ata daquela tiñan ben amarrado os seus colonizadores, que non eran outros que nós, os europeos.

Desde o século XVI ata mediados do século XX uns cantos países de Europa, como Francia, o Reino Unido, Bélxica ou Portugal —España tamén, pero menos porque estaba máis ocupada en América—, mantiñan repartido ese territorio moi rico en recursos naturais e en minerais, como ouro, platino ou diamantes, e que durante séculos foi tamén o provedor dun recurso aínda máis valioso: as persoas.

Como xa sabedes, de África saíron homes, mulleres e nenos para converterse en escravos en América e en Europa. Segundo a ONU, durante 400 anos foron 15 millóns de persoas as que perderon a categoría humana para vivir sometidas ás ordes e os dese-

PILAR CANICOBA

xos doutras persoas que pagaron (e nin sequera a eles) por ser donas das súas vidas. África foi terra invadida e explotada durante esa época que coñecemos como colonización, á que seguiron a descolonización e as independencia, e que deixou ata hoxe unha chea de feridas mal curadas.

Se cadra, por esa visión europea e colonizadora, temos ás veces a sensación de que África comezou a existir cando un pé branco

se fincou no seu chan —igual que chamamos descubrimento a chegada de Colón a América como se ese continente fose antes un ermo sen rastro de vida humana—, pero en realidade foi de África de onde saímos todos, onde se afunden as nosas raíces: o *Homo sapiens*, o ser humano, xurdiu hai uns 300.000 anos no que hoxe é o continente africano e logo estendeuse ao resto do planeta.

Malia a colonización, a desco-

lonización, a explotación dos seus recursos e os intentos de manter a influencia sobre os seus destinos, o certo é que os países occidentais —sexa directamente ou a través de oenegués— destinan moitos millóns ao ano a axuda humanitaria a ese continente, do que soemos falar polas súas secas, grandes fames, guerras e miserias diversas. Iso é o que vemos nós de África, o que contan os occidentais que viaxan alí. Pero, que pensades que vos contaría un rapaz africano se puidese falarvos do seu país ou do seu continente?

PROPOSTA

O director holandés Joris Postema quixo responder a esa pregunta e deixou que fotógrafos e cineastas do Congo lle mostrasen cal é a África que eles ven. O resultado é a película *Stop Filming Us*, que podedes ver aquí: <https://goo.su/J1OU>

DESAFÍOS DEMENTE!

por Agustín Fonseca (pasatiempos.ijlab.es)

Reto Nº. 1

PUNTO DE VISTA ★★★

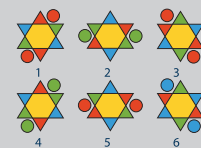
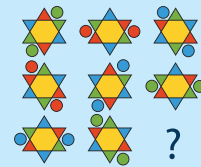
► Indica cuál de las imágenes de la derecha se corresponde con la vista superior de la figura maestra.

Reto Nº. 5

SHERLOCK ★★★

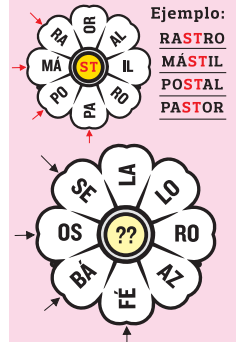
► ¿Cuál de las figuras, numeradas del 1 al 6, es la que continúa la serie en la posición de la interrogación?

Reto Nº. 6

FLOR DE PALABRAS ★★★

► Coloca dos letras en el centro de la flor de manera que, con las existentes, se puedan formar cuatro palabras.

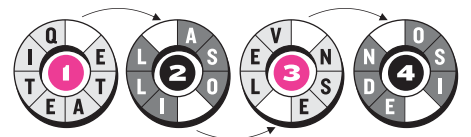
¿Sabías que...?

El nombre de Google viene del término «googol», cuyo significado es uno en un millón. Parece acertado para el motor de búsqueda más popular de Internet.

Reto Nº. 7

HEREDADAS ★★★

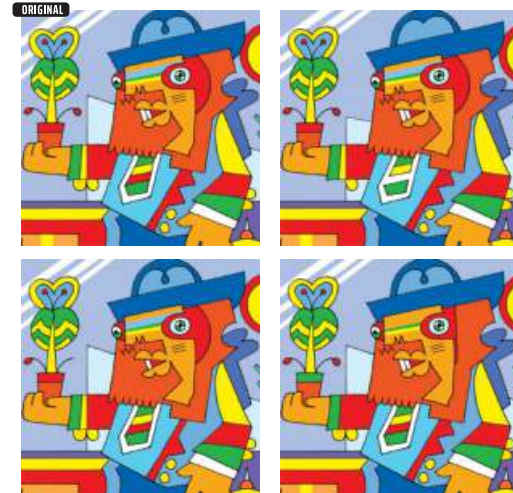
► Cada rosca esconde una palabra que se puede leer en el sentido de las agujas del reloj o al revés. Cuando resuelvas la primera de la izquierda, traslada la letra nueva a la casilla de la siguiente rosca indicada por la flecha y así sucesivamente con las demás.

Reto Nº. 3

CUADROS FALSIFICADOS

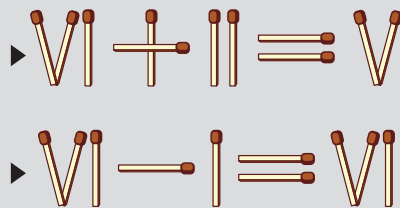
► Un falsificador de arte ha intentado reproducir una obra cubista, pero en cada intento ha dejado 4 diferencias respecto a la obra original.

Reto Nº. 4

ROMANOS ENCENDIDOS

► En cada ecuación cambia de lugar un solo fósforo para que el resultado se vuelva correcto. ★★★

Reto Nº. 2

CUENTA CUBOS

► ¿Cuántos cubitos faltan para completar un gran cubo de 5x5x5 cubitos?

